פרק א פסוקים (א- כא) / ברוריה בן-דוד (וייס)

בקטע זה נקרא על המשך מלאכת הכיבוש אחר מות יהושע ועל ההבדל בין מלחמות אלה למלחמות שהיו בימיו.
תקופת השופטים הייתה שונה במהותה ובטיבה מתקופת יהושע, האחדות שהקיפה את כל השבטים בימי יהושע הופרה, רק יהודה ושמעון (בני אם אחת) הלכו בדרכו של יהושע והוסיפו לכבוש ולהתנחל.
לנחלת שמעון לא היו גבולות קבועים עריו היו בתוך תחומי נחלת יהודה בנגב.
"ויצא הגורל השני לשמעון, למטה בני שמעון למשפחותם, ויהי נחלתם בתוך נחלת בני יהודה" (יהושע יט, א).
"מחבל בני יהודה נחלת בני שמעון, כי היה חלק בני יהודה רב מהם, וינחלו בני שמעון בתוך נחלתם" (יהושע יט, ט).
החלק שניתן לבני יהודה היה רחב ידיים לכן התיישבו בני שמעון בקרב שבט יהודה.

לאן הביאו בני יהודה את אדני בזק? לירושלים וימת שם.

"וילחמו בני יהודה בירושלם וילכדו אותה ויכוה לפי חרב, ואת העיר שלחו באש" .
שימו לב בפסוק כא נאמר ההפך מזה "ואת היבוסי ישב ירושלם לא הורישו בני בנימין וישב היבוסי את בני בנימין בירושלם עד היום הזה".
היש כאן סתירה ? לא, ירושלים הנזכרת בפסוק ח' לפי החלוקה משתייכת לנחלת שבט יהודה, ואילו העיר ששכנה על הר המוריה ושבה שכן היבוסי נפלה בחלקו של שבט בנימין, והוא לא יכול היה לכבשה מפני שהייתה מבוצרת מאד. העיר הקרויה "יבוס" נכבשה רק בימי דוד.
בירושלים עבר הגבול בין נחלת יהודה לנחלת בנימין. "ועלה הגבול גי בן הנם אל כתף היבוסי מנגב (המדרון התלול של היבוסי הפונה לצד דרום) היא ירושלם, ועלה הגבול אל ראש ההר אשר על פני גי-הנם ימה אשר בקצה עמק רפאים צפונה "(יהושע טו, ח).
גי בן הנם הוא הנחל הצר המקיף את ירושלים העתיקה של ימינו ממערב ומדרום.
"וצלע האלף והיבוסי , היא ירושלם , גבעת קרית ערים ארבע עשרה וחצריהן, זאת נחלת בני בנימין למשפחתם"(יהושע יח כח).
גם במלחמת השחרור לא נכבשה ירושלים העתיקה המבוצרת , חיילינו כבשו רק את העיר החדשה הנמצאת מחוץ לחומה ממערבה של העיר העתיקה.

אילו כיבושים מימי יהושע נזכרים בפרק זה?
כיבושה של חברון בידי כלב, ודביר (קריית ספר) בידי עתניאל בן קנז, הכיבושים הללו מוזכרים בספר יהושע (י לח- לט ; טו יג- יט).

מדוע הם נזכרים שוב בספרנו?
כי הם מגשרים בין תקופת יהושע לתקופת השופטים ומלמדים שיהודה ושמעון הלכו בדרכו של יהושע.

מדוע לכד יהודה את ההרים, אך לא הצליח לכבוש את עמק החוף?
כי לפלשתים היה רכב ברזל שהתאים למישור ולא להרים, לכן נשאר עמק החוף בידי הפלשתים.

יהושע הצליח לגבור על מלכי הצפון למרות שהיה להם "סוס ורכב רב מאד", כי תחת הנהגתו העם היה מאוחד. יהודה ושמעון בלבד לא יכלו להצליח במלחמתם נגד יושבי העמק.

פרק א (פסוקים כב-סוף)

שבטי בית יוסף אפרים ומנשה נלחמו לבדם כיהודה ושמעון וכבשו את בית-אל היא לוז.
"ויקרא שם המקום ההוא בית אל ואולם לוז שם העיר לראשונה" (בר' כח , יט) העיר העתיקה (בר' כח יט ; מח ג ; שופטים א כג), ובית אל העיר החדשה (יהו' טז ב). יעקב הוא שקראה בית אל במקום שחלם את חלומו.

במה מזכיר כיבוש בית-אל את כיבוש יריחו?
בכיבוש יריחו עזרה רחב למרגלים, ובכיבוש לוז עזר לצרים פליט אחד שהראה להם מבוא סתר אל העיר. הם הבטיחו לעשות עמו חסד בדומה למה שעשו המרגלים בימי יהושע עם רחב (יהו' ב).

כיצד קיימו את ההבטחה ?
בני יוסף הצילו אותו ואת משפחתו והוא הלך ובנה לו עיר חדשה בארץ החתים ויקרא לה בשם לוז, על שם עירו הראשונה.

מי היו החתים ?
החתים היו עם שישב בצפונה של סוריה, ובתורכיה של ימינו, ושבטים מהם התיישבו גם בארץ ישראל.

לחוסר האחדות בעם היו תוצאות רעות. ערים וכפרים רבים של הכנענים והאמורים לא נכבשו.

מי נכשל במלחמת הכיבוש?
בית יוסף לא הצליח בכוחותיו בלבד להוריש את הכנעני אשר בעמק בית שאן ובעמק יזרעאל, וכן לא הוריש מנשה את הכנעני אשר בבית שאן, בתענך ובמגידו. שבט אפרים לא הוריש את הכנעני אשר ישב בגזר, שהייתה עיר מסחר חשובה מאוד.
זבולון לא הוריש את נהלל. אשר לא הוריש את עכו, צידון וכזיב. בכל הגליל המערבי ישבו כנענים ושבט אשר ישב כמיעוט עברי בתוך הכנעני.
שבט דן נלחץ ע"י האמורי שנשאר לשבת באילון היא לטרון של ימינו ובשעלבים בצפון עמק אילון.

גם בתקופת יהושע היו מובלעות כנעניות כי לא יכלו לרשת אותם ככתוב :
"ולא יכלו בני מנשה להוריש את הערים האלה, ויואל הכנעני לשבת בארץ הזאת" (יהו' יז , יא-יג).
בתקופת השופטים לא עמדו בני ישראל בניסיון, התכחשו למצוות כיבוש הארץ (פרט ליהודה ושמעון) , כרתו ברית עם יושבי הארץ, ישבו בקרבם והתחתנו אתם.

עבודה בכתב

1) במי נלחמו יהודה ושמעון?
2) מה עלה בגורלו של אדני בזק? מדוע הצדיק עליו את הדין?
3) מדוע נחלו שבטי יהודה ושמעון כישלונות בכיבוש עמק החוף?
4) במה מזכיר כיבוש בית-אל את כיבוש יריחו?
5) הביאו דוגמאות לכישלונות הכיבוש.
6) מה גרם לכישלונות?

7) **מי אמר למי?**

א. יהודה יעלה , הנה נתתי את הארץ בידו .
ב. כאשר עשיתי כן שלם לי אלקים .
ג. הבה לי ברכה , כי ארץ הנגב נתתני .
ד. הראנו נא את מבוא העיר .